

СТАТУС РУМУНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В БОТАНІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ УКРАЇНСЬКИХ ПІВДЕННОБЕССАРАБСЬКИХ ГОВІРОК

ОЛЕНА ДАКІ

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Одним із найважливіших зовнішніх чинників еволюції мови є міжмовні контакти. Безумовно, що „у випадках полінаправленого контактування мов особливого значення набувають точні ареальні характеристики лексем, фіксація специфічних рис їх семантики, свідчення етнографії й зауваження самих інформаторів про джерела запозичень” (Гриценко 1990: 217). Об’єктом дослідження є 60 українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю, які належать до південно-західних степових говірок. Вони тривалий час контактували з говірками буджацьких татар (до 1812 р.), з російськими, болгарськими, румунськими (молдавськими), гагаузькими, з німецькими говірками (до 1940 р.). Строкате мовне довкілля сприяло взаємному проникненню і поширенню лексичних одиниць у сусідніх говірках. Відомо, що діалектна взаємодія в різний час ускладнювалася впливом літературних мов (особливо російської, української, румунської), який залежав від статусу мови як державної та мовної політики держав, у складі яких перебував цей ареал. Отже, екстралінгвістичні фактори наклали відбиток на склад та структуру діалектної лексики. Тому значний інтерес при вивченні ботанічної лексики в дослідженому ареалі викликає питання мовної взаємодії українських говірок з навколишніми неукраїнськими говірками. Запозичення з молдавської мови зафіксовано у студіях Й. О. Дзензелівського (Дзензелівський 1959), Т. П. Заворотної (Заворотна 1965), (Заворотная 1968), з болгарської – В. П. Дроздовського (Дроздовский 1962), (Дроздовський 1961), П. Ю. Гриценка (Гриценко 1995), (Гриценко 1988), болгарські та східнороманські елементи в українських говірках описала О. О. Мірошніченко (Мірошніченко 2004), (Мірошніченко 2005), вплив української мови на молдавські діалекти румунської мови на матеріалі бессарабської весільної обрядовості показала О. А. Дакі (Дакі 2006). Проте повний кадастр українських південнобессарабських флорономенів, що сягають іншомовних джерел, досі не був зібраний та опублікований, що зумовило актуальність проведення нашого дослідження.

У статті зосередимо увагу на похідних з румунської мови флорономенах, які зафіксовано в українських говірках межиріччя Дністра й Дунаю. Також встановимо їх поширення серед сусідніх російських, болгарських, румунських говірок. Тому для дослідження обрано, окрім 60 українських говірок, 2 російські, 2 болгарські, 2 румунські говірки.

Так, до запозичень з румунської мови належать флороназви:

ma\лай ‘просо’, ‘хліб із кукурудзяної муки’, *ma\лай* *ʋe'n'ičnaja* ‘сорго розлоге’ походить від румунської лексеми *malai* ‘кукурудзяне борошно’, ‘просо’ (ЕСУМ III 1989: 369), (Ciorănescu 2005: 486), (ALR 2003: h. 474.). У румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *ma\lai* ‘просо’, ‘хліб із кукурудзяної муки’ (Ут., К. 1), *ma\lai* *ʋpentru* *ʋmături* ‘сорго розлоге’ (К.1). У російських південнобессарабських (Мр., СН.), (СРГО 2000: 295) та болгарських південнобессарабських говірках (Св., Км.), (Полтораднева-Зеленина 1954: 97) функціонує номен *ma\лай* ‘хліб із кукурудзяної муки’;

paпy\шoйa ‘кукурудза’, ‘зерно кукурудзи’, *paп\шoй*, *paпy\шa*, *paпy\шoйka*, *paпy\шoйн'a* ‘кукурудза’, ‘зерно кукурудзи’, *paпy\шoйнишчe* ‘поле, з якого зібрано кукурудзу’ сягає корінням румунської лексеми *papușoi* ‘кукурудза’ ‘молодий качан кукурудзи’ (ЕСУМ IV 2003: 286), (DER 1996: 764), (DRU 1963: 341), *papușoi*, *păp\șoi*, *porâ\șoi* ‘кукурудза’ (АЛМІ 1968: х. 54), *пэпушoй* ‘кукурудза’, ‘просо’, *папушoайкы*, *папушoйницы* ‘стебла кукурудзи’ (ДД III 1986: 178), *пэпушoйник* ‘кіш, спеціальна споруда для зберігання необтеребленої кукурудзи’ (ДД IV 1986: 45). У румунських південнобессарабських говірках функціонує лексема *papușoi* ‘кукурудза’, ‘зерно кукурудзи’ (Ут., К. 1), у російських південнобессарабських говірках – *папу\шa* ‘кукурудза’, ‘зерно кукурудзи’ (Мр.), *пу\пушa*, *пупу\шoй*, *пуп\шoй* ‘кукурудза’ (СРГО 2001: 128), у болгарських південнобессарабських говірках – *папа\шoй* ‘кукурудза’ (Полтораднева-Зеленина 1954: 104), *пап\шoй*, *папу\шoй* ‘кукурудза’ (Барболова 1999: 129), *папа\шoй* ‘кукурудза’ (Барболова - Колесник 1998: 114);

па\нушa / *па\нуш'и*, *па\нушки*, *папу\шин'a* ‘зелене листя на качанах кукурудзи’, ‘сухе листя кукурудзи, яке знімають з качанів’ походить від румунської лексеми *pănușă* (ЕСУМ IV 2003: 280), зауважимо, що у румунських південнобессарабських говірках засвідчено *pă\nușă* ‘зелене листя на качанах кукурудзи’, ‘сухе листя кукурудзи, яке знімають з качанів’ (Ут.), *pa\nuși* ‘зелене листя на качанах з кукурудзи’, ‘сухе листя кукурудзи, яке знімають з качанів’ (К.1);

me\тaсa (*ma\тaсa*) ‘волосяний покрив качана кукурудзи’ похідна від румунської *mătasă* (DRU 1963: 285), номен *mă\taşă de papușoi* ‘волосяний покрив качана кукурудзи’ поширений в румунських південнобессарабських говірках (Ут., К. 1);

лу\жан (*глу\жан*, *глу\ждан*, *луж\дан*) ‘стебло кукурудзи’, ‘сухе бадилля кукурудзи’ ‘стебло кукурудзи’, ‘сухе бадилля кукурудзи’ та формально адаптовані назви: *лу\жан'a* ‘стебло кукурудзи’, ‘сухе бадилля кукурудзи’, *лужан\ц'и*, *лужанчики* ‘зелене листя на качанах кукурудзи’, ‘сухе листя кукурудзи, яке знімають з качанів’, *луж'інка* ‘залишки зжатих стебел кукурудзи, що залишаються на полі’ похідні від номенів *lujer*, *hlujan* (Ciorănescu 2005: 477), (ЕСУМ I 1982: 528), (ЕСУМ III 1989: 300), (Павел 1973: 133), у румунських південнобессарабських говірках функціонує *lu\jan* ‘стебло кукурудзи’ (Ут.), у російських говірках дослідженого ареалу *лу\жан'a* ‘сухе бадилля кукурудзи’ (СН.), *лу\жан*, *лужань*, *лужаня*, *лужана* (СРГО 2000: 289), *глу\жаня*, *глу\жданя* (СРГО 2000: 131), *глу\ждан* (СРГО 2000: 132);

чи\кл'еж / *чик\л'ежи* (*чoк\лежи* / *чoк\л'ежи*, *чyк\л'еж* / *чyк\л'ежи* *чї\кл'еж* / *чї\кл'еж*), *чик\лежин'a* (*чoк\лежин'a*) ‘стебло кукурудзи’, ‘сухе бадилля кукурудзи’ походить від румунської *șiocleji* (Павел 1973: 132), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано лексему *șioc\leji* ‘стебло кукурудзи’, ‘сухе бадилля кукурудзи’ (К.1);

семен\цар ‘чорна головка стрілки цибулі’ запозичено з румунської мови: *sămânțar*, *semincer* ‘насічник’ (NDULR 2007: 1264), у румунських південнобессарабських говірках функціонує номен *sămânțar* ‘частина рослини, в якій міститься насіння’ (Ут., К. 1);

бу\тук ‘чорна головка стрілки цибулі’ походить від румунської лексеми *butuc* ‘товстий відрубаний стовбур дерева’, ‘кущ винограду’ (NDULR 2007: 181), у румунських південнобессарабських говірках функціонує номен *bu\tuc* ‘кущ винограду’ (Ут., К. 1);

гу\тул’а (*ку\тул’а*, *ту\тул’а*), *гу\та* (*а\гу\та*, *ту\та*) ‘айва (дерево та його плоди)’ похідні від румунської лексеми *gutuie* ‘айва (дерево та його плоди)’ (ЕСУМ I 1982: 628), (NDULR 2007: 550), *gutui* (АЛМ II 1968: х.390); у російських південнобессарабських говірках функціонує найменування *гу\тул’а* (Мр., СН.), *го\тул’а* (СРГО 2000: 142), *гут*, *гу\та*, *гу\тул’уя*, *гу\тул’ка*, *гу\тул’а* (СРГО 2000: 153), *ку\тул’а* (СРГО 2000: 276), у румунських говірках дослідженого ареалу – *gu\tui* (Ут., К.1), *gu\tuli* (К.1);

п\рун’ка ‘мірабелі’ походить від румунської *prună* ‘слива (дерево, його плід)’ (NDULR 2007: 1137), у румунських південнобессарабських говірках відзначено номен *p\rone mărun\țăle* ‘дрібні сливи’ (К.1);

курку\душа (*карка\душа*, *корко\душа*), *крака\душа*, *крака\душка* (*кроку\душка*), *курку\душка* (*карка\душка*), *курку\душ* ‘алича (дерево і плід)’ походить від румунської *gurgu\tuș*, *со\рас ді цирку\душ* ‘мірабель (дерево)’ (ALR 2003: 338–339), *circu\душ gurgu\tuși* ‘мірабель (плід)’ (*mirabeles sauvages*, *мирабель-плід*) (ALR 2003: 39–340), *gurgu\tuș mărun\țăle* ‘мірабелі’ (Ут.), у болгарських південнобессарабських говірках зафіксовано назву *курку\душка* ‘сорт сливи’ (Колесник 2008: 152);

го\га, *го\тинка* ‘осередок в кісточці абрикоси’ запозичено з румунської мови: *gogă* ‘горіх’ (Cioarănescu 2005: 371);

н’ез д’ін\сумбур ‘осередок в кісточці абрикоси’ похідна від румунської *miez* ‘внутрішня частина плоду’ *din sumbur* (із кісточки) (NDULR 2007: 817), у румунських південнобессарабських говірках функціонує номен *nez* ‘осередок в кісточці абрикоси’ (Ут.), *nedz din\sâmburi\душi* ‘осередок в кісточці абрикоси’ (К.1);

\дзардзар’і ‘дика абрикоса’ походить від румунської лексеми *zarzăr* ‘плодове дерево схоже з абрикосом, плоди якого є невеликими і кислими на смак, з гіркою кісточкою’ (NDULR 2007: 1655), (ЕСУМ II 1985: 55), *\дardîr*, *\zarzîr* ‘абрикоса (дерево)’ (ALR 2003: h.501), *\dardîri*, *\dardari* ‘абрикоса (плід)’ (ALR 2003: h.502), у румунських південнобессарабських говірках функціонують назви: *\zarzăr* ‘дика абрикоса’ (Ут.), *\dzardzăr* ‘дика абрикоса’ (К. 1), у болгарських говірках дослідженого ареалу – *\дзардза\л’уїа* ‘дика абрикоса’ (Км.), *\дзарди\лия*, *\дзардза\лия*, *\дзарзала*, *\дзардзала* ‘абрикоса, жерделя’ (Колесник 2005–2006: 111), *\зарза\лия*, *\зарза\лина*, *\зурди\лия* (Колесник 2005–2006: 113);

му\рел’і ‘дика абрикоса’ походить від румунської лексеми *mură* ‘шовковиця’ (ЕСУМ III 1989: 537), (NDULR 2007: 859);

\ок’ур ‘бруньки на виноградній лозі’ запозичено з румунської: *ochi* ‘бутон’ (NDULR 2007: 927), у румунських південнобессарабських говірках функціонує лексема *\okiuri* ‘бруньки на виноградній лозі’ (Ут., К. 1);

\ж’іца (*\жиц’а*) ‘виноградна лоза’, ‘зрізана виноградна лоза’, ‘суха виноградна лоза, використана на паливо’ походить від румунської *viță* ‘виноградна лоза’ (NDULR 2007:

1625), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *g'iṭă* (Ут.), *l'iṭă* (К. 1), (ALR 2002: h.104);

бо'б'іце 'одна виноградина' запозичено з румунської мови: *bobiṭă* 'зернятко', 'крапочка, цяточка, горошинка' (DRU 1963: 56), у румунських південнобессарабських говірках засвідчено *bo'g'iṭă* (Ут., К.1), *bro'g'inṭă* (Ут.), *bo'g'iṭi*, *bro'g'inṭi* (ALR 2002: h. 107);

кер'лик, *гир'лик* (*гир'лик*, *гир'лик*, *гир'л'іт*) 'чубук' походить від румунської *cârlig* 'чубук' (NDULR 2007: 249), (ЕСУМ I 1982: 509), (ЕСУМ II 1985: 436), у румунських південнобессарабських говірках функціонує *câr'lig* 'чубук' (Ут., К. 1);

кир'ш'ел 'чубук', 'вусик на стеблі кавуна' похідна від *cârșel* (*cârcel*), утвореного від *câr'lig* 'чубук' (NDULR 2007: 249), у румунських південнобессарабських говірках відзначено: *câr'cel* 'вусик на стеблі кавуна' (Ут.), *câr'șel* 'вусик на стеблі кавуна' (К. 1);

луну (*лун*) 'середина розрізаного кавуна' походить від румунської лексеми *lupu* (вовк) 'середина розрізаного кавуна' (К.1);

ку'кош 'середина розрізаного кавуна' запозичено з румунської, ця лексема зафіксована у румунських південнобессарабських говірках *co'coș* (півень) 'середина розрізаного кавуна' (Ут.);

на'гут (*на'вут*, *на'ут*), *нут* 'нут' запозичено з румунської мови (ЕСУМ IV 2003: 119), лексема *nut* поширена у румунських говірках межиріччя Дністра й Дунаю (Ут., К. 1), сягає корінням турецької *nohut* 'нут' (Cioarănescu 2005: 540); у російських південнобессарабських говірках зафіксовано *на'гут* 'нут' (Мр., СН.), у болгарських говірках – *на'ут* 'нут' (Св.), *ла'ут* 'нут' (Км.), (Колесник 2008: 159), *на'хут*, *ла'хут*, *ма'хуть* 'дрібний горох' (Колесник 2005-2006: 122);

л'інта 'сочевиця' запозичено з румунської (ЕСУМ III 1989: 236), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *lînte* (К.1);

ма'рар 'кріп' запозичено з румунської мови (АЛМ I 1968: х.149), (NDULR 2007: 791), у румунських південнобессарабських говірках функціонує *ma'rar* 'кріп' (Ут., К. 1);

т'і'н'ер'рошу 'солодкий перець' похідна з румунської (NDULR 2007: 1032), у румунських південнобессарабських говірках відзначено номен *ki'per roșu* 'солодкий перець' (Ут.);

градина 'окрема ділянка в колгоспі, де садять овочі', 'місце на степу, де вирощують овочі', 'ділянка на городі, де садять овочі', 'город біля хати', 'місце, де садять овочі', 'ділянка землі у поміщика', 'великий поливний город біля річки', 'поле, з якого зібрано капусту', 'сукупність всіх городніх культур', 'виноградник', *гради'нари* 'майоран', *гради'нарск'іше* 'майоран' запозичено з румунської мови; зауважимо, що назва *gră'dină* 'окрема ділянка в колгоспі, де садять овочі', 'ділянка на городі, де садять овочі' (Ут., К.1) (ЕСУМ I 1982: 581) сягає корінням болгарської лексеми *gră'dina* 'город' (Cioarănescu 2005: 374), у болгарських південнобессарабських говірках зафіксовано *gră'd'ina* 'частина городу, де ростуть овочі' (Св., Км.), у російських говірках дослідженого ареалу – *gr'a'd'ina* 'частина городу, де ростуть овочі' (Мр., СН.), *gr'e'd'инск'іе* 'майоран' (Мр.);

гред'і'нуце 'місце біля хати, де садять квіти' походить від румунської лексеми *grădiniță* 'городчик, садочок' (DRU 1963: 195), у румунських південнобессарабських говірках функціонує *grădi'nuță* 'місце біля хати, де садять квіти' (Ут., К. 1);

*гар*¹*ман* ‘город’, ‘місце, де гарманували’, ‘ділянка землі біля хати, де раніше був тік, на якому молотили запряженими кіньми або волами’, ‘подвір’я для домашньої худоби’, ‘обора, де тримали худобу’, ‘будівлі за хатою’, ‘місце за городом’, ‘подвір’я з господарськими приміщеннями’, ‘місце, де зберігають садовий інвентар’ походить від румунської лексеми, поширеної у румунських південнобессарабських говірках (Ут., К. 1), *гар*¹*ман* (*ар*¹*ман*) ‘город’, ‘частина городу, де ростуть овочі’, ‘ділянка землі біля хати, де раніше був тік, на якому молотили запряженими кіньми або волами’; зауважимо, що номен *гар*¹*ман* сягає корінням турецької лексеми *harman* ‘спеціальне місце для обмолоту зерна’, ‘коло’; не погоджуємося з етимологією поданою в ЕСУМ, де *гарман* трактують як запозичення з турецької *harman* ‘молотьба, тік’ посередництвом болгарської *харман* (ЕСУМ I 1982: 474);

*стинж*¹*е*¹*наш* ‘півники’ походить від румунської лексеми *stânjenel* ‘ірис, півники’ (DRU 1963: 442), у румунських південнобессарабських говірках функціонує назва *stânge*¹*наші* (К. 1);

*циген*¹*куце* ‘чорнобривці’ запозичено з румунської, де номен *țigăncuță* (циганочка) служить для позначення багатьох рослин, в тому числі городньої квітки чорнобривці (DRU 1963: 442), лексема *țâgăncuță* поширена у румунських говірках межиріччя Дністра й Дунаю (Ут., К. 1);

*л*¹*еуш*¹*т*¹*ан* (*л*¹*егуш*¹*т*¹*ан*, *л*¹*ауш*¹*т*¹*ан*) ‘любисток лікарський’ похідна від *leuștean* ‘любисток’ (DRU 1963: 267), у румунських південнобессарабських говірках (Ут., К. 1) функціонує *leuștean*, у болгарських говірках – *л*¹*уш*¹*т*¹*ан* ‘любисток’ (Св.);

*петле*¹*ж*¹*іке* ‘помідор’, ‘плід помідорів’ запозичено з румунської: *pătlăgea* / *pătlăgele* ‘помідор / помідори’ (NDULR 2007: 999), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано лексему *pătlăjică* ‘помідор’ (К. 1), що походить від турецької *patlican* ‘баклажан’ (Cioarănescu 2005: 586);

*петле*¹*жіке* ¹*винете* ‘баклажан’ походить з румунської: *pătlăgea vânătă* ‘баклажан’ (NDULR 2007: 999), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *pătlăjică* ¹*vânătă* ‘баклажан’ (К. 1);

*ре*¹*жина* ¹*ностру* ‘нічна красуня’ запозичено з румунської: *regina nopții* (королева ночі) *regină* – королева (Cioarănescu 2005: 395), *noapte* – ніч (Cioarănescu 2005: 317);

*са*¹*ра* *ші* ¹*д*¹*ім*¹*і*¹*н*¹*аца* ‘левкой’ запозичено з румунської: *sara și dimineața* (ввечері та вранці), *seara* – ввечері (Cioarănescu 2005: 419), *dimineața* – вранці (Cioarănescu 2005: 135);

*бу*¹*жор*, *бу*¹*жора* (мн. *бу*¹*жори*) ‘півонія’ – запозичення з румунської (ЕСУМ I 1982: 281), що сягає корінням болгарської лексеми *божур* (Cioarănescu 2005: 122), (ЕСУМ I 1982: 281), у румунських південнобессарабських говірках (Ут., К. 1) зафіксовано флорономен *bu*¹*јор* ‘півонія’, у російських говірках – *бу*¹*жора* (Мр., СН.), (СРГО 2000: 43), у болгарських говірках – *бу*¹*жор* (Св., Км.), (Полтораднева-Зеленина 1954: 69), *бу*¹*жор* (Колесник 2008: 36), (Колесник 2005–2006: 108), (Барболова – Колесник 1998: 100);

*кор*¹*нат*¹*ій* ‘довгий перець із зовнішнім зігнутих кінцем’ похідна від румунських *corn* ‘ріг’, *cornut* ‘рогатий’ (DRU 1963: 104), у румунських південнобессарабських говірках функціонує ¹*cornu* ¹*сăprii* ‘довгий перець із зовнішнім зігнутих кінцем’ (Ут., К. 1);

*гого*¹*шар* ‘круглий перець’ запозичено з румунської: *gogoșar* ‘сорт перцю’ (DRU 1963: 193), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *gogoșar* (Ут.);

tʰroskot ‘спориш’ походить з румунської (NDULR 2007: 1536), у румунських південнобессарабських говірках функціонує номен *tʰroskot* ‘спориш’ (Ут., К. 1);

noʷžarn’iça ‘звіробій’ запозичено з румунської (DRU 1963: 360), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано назву *pojarniță* ‘звіробій’ (Ут., К. 1);

urʷzika ‘кропива жалка’, похідна від румунської *urʷzică* ‘кропива жалка’ (NDULR 2007: 1580), *urʷdzâcă* (АЛМ I 1968: 62), поширена у румунських південнобессарабських говірках *urʷdzâcă* ‘кропива жалка’ (Ут., К. 1);

чумʷбур, ш’ембуʷр’ел ‘чебрець звичайний’ походить від румунських: *cimbru, ciumbriu, ciumburică* ‘чебрець звичайний’ (Ciorănescu 2005: 187), у румунських південнобессарабських говірках функціонують назви *ciumʷbur* ‘чебрець звичайний’ (Ут.), *șimbuʷrică* ‘чебрець звичайний’ (К. 1);

ʷnanopa ‘рогіз’ походить з румунської: *papură* (ЕСУМ III 1989: 122), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *ʷpapară* (Ут.), *ʷpapură* (К. 1), у болгарських говірках дослідженого ареалу – *naʷnur* (Св.), (Полтораднева-Зеленина 1954: 104), (Колесник 2005-2006: 123), *ʷnanupa* (Км.);

стух (стухф) ‘очерет звичайний’ запозичено з румунської: *stuf* ‘комиш, очерет’ (DRU 1963: 446), у румунських південнобессарабських говірках функціонує *stuf* ‘комиш, очерет’ (Ут., К. 1);

ʷiarba dʷракулуй ‘пирій повзучий’ запозичено з румунської: *ʷiarba dʷdracului* ‘пирій повзучий’ (NDULR 2007: 580), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *ʷiarba dʷdracului* ‘пирій повзучий’ (К. 1);

овеʷсике ‘мишій’ походить з румунської мови, у румунських південнобессарабських говірках функціонує *ovăʷsăcă* ‘мишій’ (Ут., К. 1);

курʷнут, курʷнуци, курнуʷцей ‘нетреба звичайна’ похідна від румунської *curnuț* ‘нетреба’ (ЕСУМ III 1989: 156), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *curʷnuți* (Ут., К. 1);

ʷмицки ‘маточкові сережки верби’ походить від румунської *măță* (кішка) (ЕСУМ III 1989: 469), у румунських південнобессарабських говірках зафіксовано *mățăʷșori* ‘маточкові сережки верби’ (Ут., К. 1);

нук ‘горіх волоський’ запозичено з румунської мови (ЕСУМ IV 2003: 118), лексема *nuc* ‘горіх волоський’ функціонує також у румунських південнобессарабських говірках (Ут., К. 1).

Зважаючи на викладене вище, є підстави твердити, що запозичення є одним із чинників формування ботанічної лексики дослідженого ареалу. Матеріал засвідчує, що 28,6 % запозичень в українських говірках є румунізмами. Зафіксовані флорономени також функціонують у російських, болгарських, румунських говірках. Виявлено лексеми, що увійшли до складу українських південнобессарабських говірок з турецької та болгарської мов через посередництво румунської мови.

Подальше студіювання інших тематичних груп лексики відкриває перспективи визначення генези мовних одиниць та їх ролі у формуванні діалектної лексики.

Список скорочень

- К. 1 – с. Кам'янське Арцизького р-ну Одеської обл.
 Км. – с. Кам'янка Ізмаїльського р-ну Одеської обл.
 Мр. – с. Муравлівка Ізмаїльського р-ну Одеської обл.
 Св. – смт. Суворове Ізмаїльського р-ну Одеської обл.
 СН. – с. Стара Некрасівка Ізмаїльського р-ну Одеської обл.
 Ут. – с. Утконосівка Ізмаїльського р-ну Одеської обл.

ЛІТЕРАТУРА

- ALR 2002:** *Atlasul lingvistic român pe regiuni: Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria*, Acad. De Șt. a Rep. Moldova, Inst. de Lingvistică, red. coord. Vasile Pavel, Vol. II: Viticultura, agricultura, câneșă, oieritul, cizmăria, Chișinău 2002.
- ALR 2003:** *Atlasul lingvistic român pe regiuni: Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria*, Acad. De Șt. a Rep. Moldova, Inst. de Lingvistică, red. coord. Vasile Pavel, Vol. IV, Chișinău 2003.
- Ciorănescu 2005:** Ciorănescu A. *Dicționarul etimologic al limbii române*, București 2005.
- DER 1996:** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, București 1996.
- DRU 1963:** *Dicționar român-ucrainean*, red. Mariana Ilie, București – Cernăuți 1963.
- NDULR 2007:** *Noul dicționar universal al limbii române*, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, București–Chișinău 2007.
- АЛМ I 1968:** *Атласул лингвистик молдовенеск: ын 2 вол., 4 пэрць, ынтокмит суб кондуч. луй Р. Удлер*, ред. де Р. Удлер, В. Комарницки ку партичипаря луй В. Мелник, В. Павел, Вол. 1. партя 1 : Фонетика, Кишинэу 1968.
- АЛМ II 1968:** *Атласул лингвистик молдовенеск: ын 2 вол., 4 пэрць, ынтокмит суб кондуч. луй Р. Удлер*, ред. де: Р. Удлер, В. Комарницки ку партичип. луй В. Мелник, В. Павел, Вол. 1. партя 2: Фонетика. Морфология, Кишинэу 1968.
- Барболова – Колесник 1998:** Барболова, З., Колесник, В. *Говорът на българите в с. Кирнички, Бесарабия*, Одеса 1998.
- Барболова 1999:** Барболова, З. *Особености на българския говор в с. Червоноармейское (Кубей)*, Одеса 1999.
- Гриценко 1988:** Гриценко, П. Ю. Болгарські лексичні елементи в українських говірках, *Українсько-болгарські культурні взаємини ХХ ст.*, Київ 1988, с. 55–68.
- Гриценко 1990:** Гриценко, П. Ю. *Ареальне варіювання лексики*, Київ 1990.
- Гриценко 1995:** Гриценко, П. Ю. Болгарські говірки України як феномен культури, *Відродження мов і культур західних та південних слов'ян в Україні*, Київ 1995, с. 42–49.
- Даки 2006:** Даки, О. А. Структура і номінація молдавського весілля, *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманірного університету*, Вип. 21, Ізмаїл 2006, с. 111–113.

- ДД III 1986:** *Дикционар диалектал (кувинте, сенсурь, форме)*, ред. Р. Я. Удлер, Вол. III, Кишинэу 1986.
- ДД IV 1986:** *Дикционар диалектал (кувинте, сенсурь, форме)*, ред. Р. Я. Удлер, Вол. IV, Кишинэу 1986.
- Дзендзелівський 1959:** Дзендзелівський Й. О. До питання про румунізи в говорах Закарпатської області, *Доповіді та повідомлення Ужгородського ун-ту*, Вип. 4, Ужгород 1959, с. 57–60.
- Дроздовский 1962:** Дроздовский В. П. *Украинские говоры Бессарабского Приморья (на материале обследования Саратского, Татарбунарского и Белгород-Днестровского районов Одесской области)*: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.661 „Языки народов СССР (украинский язык)”, Київ 1962.
- Дроздовський 1961:** Дроздовський В. П. Болгаризми в українських говірках південнобессарабського Примор'я. Характеристика окремих лексико-семантичних груп, *Тези доп. IV міжвузівської респ. славіст. конф.*, Одеса 1961, с. 59–62.
- ЕСУМ I 1982:** *Етимологічний словник української мови* : в 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, укл. Р. В. Болдирев та ін., редкол.: О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін., Т. 1 : А – Г, Київ 1982.
- ЕСУМ II 1985:** *Етимологічний словник української мови*: в 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, укл. Н. С. Родзевич та ін., редкол.: О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін.], Т. 2 : Д – Копці, Київ 1985.
- ЕСУМ III 1989:** *Етимологічний словник української мови*: в 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, укл. Р. В. Болдирев та ін., Т. 3 : Кора – М, Київ 1989.
- ЕСУМ IV 2003:** *Етимологічний словник української мови*: у 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, укл. Р. В. Болдирев та ін., Т. 4: Н–П, Київ 2003.
- Заворотна 1965:** Заворотна, Т. П. Спостереження над іншомовними лексичними запозиченнями в говірках Наддунайщини, *Тези доповідей до XIX наукової конференції*, Серія мовознавча, Ужгород 1965, с. 12–17.
- Заворотная 1968:** Заворотная, Т. П. *Лексика украинских придунайских говоров*: автореф. дисс. на соиск. учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.661 „Языки народов СССР (украинский язык)”, Черновцы 1968.
- Колесник 2005–2006:** Колесник, В. О. *Словник лексичних балканізмів, зафіксованих у болгарських переселенських говірках*, Одеська болгаристика, № 3–4, Одеса 2005–2006, с. 103–133.
- Колесник 2008:** Колесник, В. О. *Говорът на българите в с. Криничне (Чушимелий). Бесарабия: речник*, Вип. 4, Одеса 2008.
- Мірошніченко 2004:** Мірошніченко, О. О. Болгарські та східнороманські елементи в українських південнобессарабських говірках, *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*, Вип. 17, Ізмаїл 2004, с. 100–106.
- Мірошніченко 2005:** Мірошніченко, О. О. Східнороманські запозичення в українських південнобессарабських говірках, *Діалектологічні студії. 5: Фонетика, морфологія, словотвір*, відп. ред. Гриценко П., Хобзей Н., Львів 2005, с. 279–284.
- Павел 1973:** Павел, В. К. *Терминология агриколэ молдовеняскэ: студіу де географіе лингвистикэ*, Кишинэу 1973.

Полтораднева-Зеленина 1954: Полтораднева-Зеленина, Э. И. Словарь говора болгарского села Суворово Одесской области УССР, *Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР*, Вып. 5, Москва 1954, с. 64–134.

СРГО 2000: *Словарь русских говоров Одесщины*: в 2 т., отв. ред. Карпенко Ю. А., Уэмура С. и др., Т. 1: А–О, Одесса 2000.

СРГО 2001: *Словарь русских говоров Одесщины*: в 2 т., отв. ред. Карпенко Ю. А., Уэмура С. и др., Т. 2: П–Я, Одесса 2001.